

Iztok Osojnik

Provinca in pesnik

I

Nekoč je živel Jure Detela

Najprej sem napisal časopisni članek,
ki je prerasel v esej. A na koncu je tudi ta,
kot toliko drugih, končal
v enem izmed fasciklov ob moji pisalni mizi.
Preveč odkritosrčen, neposreden, preveč ranljiv,
preveč neučinkovit in neposloven je bil.

V njem sem združil več različnih tem.
Pravzaprav me je spodbudilo neko pisanje o današnji
slovenski poeziji.

Predvsem me je spomnilo na vse prezrte,
na tiste, o katerih piše tudi Borges v eni izmed
svojih znamenitih pesmi.

Odločil sem se, da se poglobim v pojav, ki se zdi
značilen, saj mu podležejo tudi tisti, ki jih imam za
prijatelje.

Menim, da obstajata dva svetova (ko govorimo o pesniškem).
V enem se preprodaja z uslugami in vplivi. Tako si
prijatelji tiskajo knjige, objavljajo pesmi in
kritike, podeljujejo si gostovanja in dnevnice,
štipendije, javne nastope, honorarje in podobno.
Jasno, popolnoma normalno in razumljivo.

V drugem, manj medijskem, se obiskujejo na domu, izmenjujejo ideje, prebirajo si še neobjavljene pesmi, v intimnem pogovoru si osvežujejo od javnega nastopanja utrujene duhove.

Oba kroga se le navidezno vrtita eden mimo drugega.

Tisti, ki črpajo presežke iz osebnega kroga in jih prevajajo v javnega, pozabljajo na prijatelje, ki so jih navdahnili.

Tako ti, bolj zadržani, a znani po svojih močnih osebnih učinkih, sčasoma nujno postanejo prešitja socialnih tesnob, saj sprenevedanje vreže traso, ki prerase v travmatično brazgotino. Njihova imena izginejo z ustnic uveljavljenih, osamljena so v čudaško ustvarjalnost, dialoški stik se izsuši v individualno diasporo. In kadar izločeni, prezrti pesnik ne zdrži več travmatične gluhotе enosmerno blokirane komunikacije, se posuši v smrt.

Ta pa njegove prijatelje dvojno odreši:

Njegovo ime se vrne na njihove ustnice, pa tudi svoje prej javno zamolčano prijateljstvo začnejo spet slaviti.

In prikaže se globlja razpoka:

Ta, navezan na floto krajevne poslovnosti in kot tak odsoten od sebe, je odsoten tudi od sveta.

Razmere se koncentrično ponavljajo tudi v širših krogih. Provinca kot socialno-kulturni pojav prikrajšujoče razloke je vpeta v isto razhodišče dinamičnega prezira. Spregledana od zunanosti, prezirajoča sebe, pri tem pa vsa napolnjena z navajanjem odsotnega oziroma s tistim publiciranjem sebe, ki se potrjuje s posredovanjem odsotnega. Zaščiti se s sklicevanjem in navedbami. Ime je vedno ime drugega, nikoli lastno ime.

Tretji del članka nadaljuje s političnim prezirom,
s katerim to isto mrežo prikrivajoče razpleta svet
ob vojni v Bosni.

Na nivoju izjave obsoja Srbsko agresijo.

A na nivoju izjavljanega jo zares ne samo omogoča,
ampak tudi proizvaja.

Medijsko obsojanje je samo druga plat istega obraza,
ki to vojno povzroča in vodi.

Vojna v Bosni je svetovna (kozmpolitska) vojna.

Resnični napadalci so veliki kapitalski prstani, ki se
na prehodu v post-postmodernistično prestrukturiranje kot
kakšen Botvinik in Talj tepejo za zmago z živimi kmeti, konji
in tekači po balkanskih hribih.

Sicer pa so to ne tako dolgo nazaj enkrat že počeli.

Sarajevo so izbrali za Zimske Olimpijske igre.

Tudi v tisti simbolični generalki so mesto odrezali
od normalnega življenja,

tudi takrat je bilo povezano s svetom le prek letališča,

ki je bilo prav tako občasno pogosto zaprto,

ter prek koridorskih povezav iz Zagreba, Mostarja in Splita.

Tudi takrat so novinarji

(le da niso bili od CNN-a, ampak od ABC-ja)

stanovali v Holliday Innu.

Tudi takrat so razburljivo in cenzurirano poročali.

Organizacijo je imel takrat v rokah Olimpijski Komite.

To je različno.

Danes jo ima v rokah Varnostni Svet OZN.

Za kulisami ni bilo dosti razlike. Lokalci, ki so
mesarili in bogateli v senci razvitega zahoda, so bili
skorajda isti. Le da jih je takrat zastopal Mikulić, danes
pa Milošević.

Prezrti in prezirajoči!

Internacionalke in Tretji Svet!

Jure Detela, Jenkov nagrajenec in slovenski
provincializem.

Poezija je seveda nekaj drugega.

Poezija opeva jelene, belo mleko nebes in košarko.

II

Apologija provincialnega pesnjenja

Popolnoma jasno je, da sem provincialec. Mnogotera dejstva kažejo na to. Že težava, da razmišljam o stvareh nedosledno in neurejeno, dokazuje sumljivo svetovnost mojega nemira. Obvladujejo me zmedene, nejasne misli, izjave se mi krivenčijo v dvo-meče pomisleke, misli se mi previjajo med nedomišljenostjo samega sebe in odjeki iz "sveta", ki suvereno preplavljajo moje miselne zemljevide z bolj ali manj celovitimi fragmenti mišljenjskih fresk, imago, vznemirjajoč videz nedoživljenega sveta, v katerega poskušam prodreti z interpretacijo in dešifriranjem – morebiti pa samo z vrivanjem samega sebe – različnih struktur, ki mi jih je podtaknilo kot nujne za " biti premišljeno prisoten v svetu".

Nejasnosti, ki vzbujajo moje misli v soočenju znotraj bivanja, so odločilna podstat moje prenikavosti. Seveda ni mogoče zatajiti poduka, ki sem ga bil deležen, obvladovanje določenih načinov u-mišljanja ne more zatajiti svojih izhodišč. A govorim še o nečem drugem oziroma prvem, ki u-mišljanje sploh pogojuje. Potreba ter užitek, torej morebiti le strastna zasvojenost, sta sindrom zatemnjenega mehanizma, ki ima svojo krošnjo in tudi svoje gonilo. Sicer pa sem že znotraj misli. Tisto *pred-postavljeno*, ki se na paradoksalno molčeč način uvija skoz besede, nekaj, kar morda sumničavo priča o samem življenju. Za zdaj sem se odločil, da ga ne bom obremenil z izrazom. Naj bo prerazporejeno v praznine med pletivo misli. Zanima pa me nekaj drugega. Mar je spogledovanje z govoricami, ki vdirajo k meni iz daljnega sveta, podleganje njihovim čarom, morebiti že kar nevrotična nuja, da se jim priliznem, še kaj drugega kot zgolj plehek dokaz mojega provincializma, moje majhnosti in prikrajšanosti za enakovreden glas v skupščini planeta? Je mišljenje o potrebnosti uvrščenosti v kodeks jezika, ki koordinira "svet", še kaj drugega kot samo travma malega človeka, ki je podlegel večinskemu nesporazumu svojega okolja? Potreba po tem, da sem "čitljiv"? Da se razložim znotraj verige izjav in dognanj, ki jih ne živim v njihovi vsakdanjosti, v logosu njihovega toposa? Spogledujoč se z ideologijo ekonomije, ki me že vnaprej uvršča na mesto izjave, kateremu se moram priličiti? Naj se še tako šopirim, da ni tako, je tako. Jaz, ki se poskušam izogniti spogledovanju z dobičkom, počnem ravno to: spogledujem se z možnostmi, ki mi jih ponuja provinca. *Drugi* me obvladuje prav toliko, kolikor me hendikepira *odsotni Prvi* – namreč ta, ki *me* osredišča in *me* brez preostanka prebada.

Možnost se kaže sama od sebe. Vstopim naj v veliki svet, odpotujem v Pariz ali New York, zarinem naj se v trebuh *agore*, vpletem v košaro proizvajalca dominantne misli. Oborožim naj se s svojim rodом, s svojim toposom, širim vplive sebe in svoje province, da bom v drugem svetu tudi sam postal *Drugi*. In ne bom več provincialni *odsotni Prvi*.

Premislimo to možnost! Sproščena in suverena misel v osredju velikega sveta seveda podlega lastnim izhodiščem. Nekomu, ki jo občuduje iz daljave, se zdi kot monolitna stena, kot zglajena površina, kot ustrezen učinek, kot nespornost sama.

Vzemimo za primer reprodukcijo slike. Kjer na izvirnem platnu osvobojeno zারেze svojo sled neskrita poteza (na tem celo gradi svoje delo), se na reprodukciji v monografiji svetlika izčiščen rob neobstoječe večine, ki speljuje gledalca v popolnoma napačno smer in poustvarja lažnive estetske učinke (torej posreduje namere, ki na originalu sploh ne obstajajo). Svetlečo hišo videnja pa zares prepredajo razpoke, ki na kraju požrejo, recimo, postmoderne Ikarusa (namreč tistega, ki samo uporablja nepoznana orodja) prav tako, kot pred njim vse druge, ki so za hip kraljevali v nesramnih in neskrupuloznih kupolah neba.

Kako naj ne vem tega? Neka gospa, ki je ne tako davno zaslovela z vznemirljivo razpravo o avtorju Malega Princa, bi me opozorila na nevrotično ozadje mojega oklevanja, moje opreznosti. Toda njej ni bilo dano, da premisli o metafizični razsežnosti akcije. Če bi morebiti namesto Saint-Exupéryja brala Dostojevskega, bi mogoče drugače sodila tistega, ki jo je zavrnil, ko ga je snubila. In njeno kultivirano obzorje bi preklalo drugačno realno, de facto vulgarno – saj ne bi mogla zadržati besne psovke: Idiot! Mistični vzgibi, ki različno sublimirani vdirajo v sumljive argumente o izvirnosti new-age dejanja, postmodernistični amoralizmi, ki tako nasmejjano sproščeni vrtinčijo izjave o nezavezanosti in spretnosti institucionalnega slalomiranja, groteskne eksklamacije o redu in civilni družbi, triumfalna avtodafé marksizma in njegova prekletost, vse to zakriva dejstvo, da se danes gigantski, toda resnično gigantski kapital bohota (ravno zaradi svoje gigantskosti) na drobcih že tako na drobno razkosanega časa, da mi, odrinjeni, anonimni, provincialci, niti ne opazimo več hitrosti vrtenja kapitalske spirale, ki nam vsem odmerja prostor bitja in mišljenja. Nič več nas ne presune brzina, s katero se zamenjujejo dominantne misli (ideologije), nihče več ne misli ozadja veselega prekopicavanja mišljenja postmodernistične neobveznosti, nihče več se ne čudi nad menjavo in hitrostjo umiranja starcev, ki so te misli proizvajali celo življenje, potem pa za hip zablesteli v ideoloških labirintih, v katerih se guba medijska čarovnija. Kdor ne bo dovolj hiter, bo ostal pozabljen, izgubljen, izvržen iz socialne odličnosti v socialno brezličnost. Na neki način se ontološka diferenca ohranja, vendar spreobrnjeno: Ta, ki ne sodeluje v videzu, je – prek obrata skoz ekonomijo – tudi ob svojo existenco. Ne morem si kaj, da se spet ne bi spomnil Jureta Detele. Znan slovenski intelektualec je ne tako dolgo tega pisal o potrebi po novem slovenskem "pouličnem" romanu. Tu smo našli tudi njegovega junaka: Modernega Don Kihota, mladca, ki za pet dni zablesti v soju medijskih žarometov, potem pa pozabljen petinpetdeset let životari do svoje smrti na ljubljanskih ulicah (v ljubljanskih gostilnah, diskah, pubih etc.).

Kakšne so torej moje možnosti? Ko se znajdem ob pozni uri ob kraški reki, sneg narahlo naletava, drevesa pokajo od mraza, ne tako daleč stran pa pokajo granate in človeške lobanje in tudi videz velikega sveta poka. Kaj stoji za kozmopolitizmom velikega sveta, ki sproža v svoja obsvetja tesnobne utvare o obstoju in urejenosti osrediščenege? Jaz, ki tega ne vem, slutim, da gre za cinizem mogočnih kapitalskih kompleksov, ki se spopadajo za obstoj. Če hočejo ohranjovati pozitivno bilanco, pač morajo rasti. Ko ne rastejo več, bankrotirajo, izginejo – namreč oni, konkretni posedovalci moči (posedovanci). V to krivuljo se – volens nolens – vpenja vsako današnje

mišljenje, ki se hoče uveljaviti. Lahko bi rekel takole: Postmodernizem je prinesel v dejavno življenje novost. Prej smo bili ljudje obsojeni na smrt, smrt je prihajala po nas. Zdaj pa smo smrt vzeli v svoje roke. Nekako od Malreauxeve Kraljevske poti dalje je uspešni človek zavestno stopil prek meja svojega bivanja in začel kovati dobiček iz ciničnega ugonabljanja samega sebe. Odločilno sodelovati v Velikem Svetu Uspeha pomeni delati samomor. Subjekt je – če parafraziram psihoanalitično dejstvo – kapitalaska veriga. Iz tega je jasno razvidno, da tako: 1) ni nihče pripuščten mimo "kapitalske govornice" v odločilno osredje; in 2) da smo potemtakem po izvorni stoji vsi provincialci. Ne morem se izogniti dejstvu, da sem provincialec. To sicer lahko poskušam zakriti z ustvarjanjem videza, da to nisem, a pri sebi seveda sem. Morebiti pa se ravno tu skriva agon popularnega učinka, za katerim stojita obračanje denarja in rast dobička. Da gre za *conditio sine qua non*, za obligationem publicističnega efekta. In če se pretvarjam, da ni tako, še toliko bolj. Moje možnosti so nične.

Nadvse pameten človek je zelo lucidno ugotovil, da bi, na primer, znani priseljenec iz Dvinska, gospod Rothkovich, če bi, recimo, namesto v Portlandu ustvarjal v Morogoru, nikoli ne bil to, kar je bil – namreč Rothko. S tem je poskušal izraziti prepričanje, da je vprašanje genija zares vprašanje reference. Genij v tem primeru pomeni posameznika, ki se je zadril v korenine podobe sveta, v izhodišča svetovnega soočanja, samopreverjanja in ustvarjalnega spodbujanja. Podobno bi se godilo nekemu Špancu, ki se je navdihoval pri afriških animalističnih (po Heglovo) tesarjih. Kaj hočem s tem povedati?

Pravzaprav več stvari hkrati. Prvič: Zdi se, da ni tako pomembno, kdo si, ampak kje si. Drugič: Katerokoli mišljenje je lahko, ali pa ne, kozmopolitsko oziroma provincialno, odvisno od konteksta, umeščenosti tistega *oikos*. In tretjič: Kaj to pomeni za razmišljajočega? Ta, ki se je ovedel potrebe po javnem razmišljanju – ali pa ne – je razkril dvoje: Da mu ni do razmišljanja, ampak do javnosti (oziroma, da bi bilo javnosti do njega), javno "razmišljanje" mu v tem primeru pomeni le tehniko uveljavljanja. Ali pa se mu zdi potrebno opozoriti tiste, do katerih mu je, na nespornost in neznanja, ki jih opaža, ter na mogoče poti, ki razrešajo neprimernosti, konflikte in nejasnosti. Ostane mu seveda še radostna vest, ko silno osebno izkustvo prerašča okvire posamezne usode in slavi nadindividualno, mistično popoldne. Na primer, ko posreduje med na smrt skreganima zakoncema s predlogom o ločitvi.

Znašli smo se pri *pred-ležečem* (tukaj mišljenem v psihološkem smislu), v teologiji bi temu rekli *a priori*. Ko mislim svoj provincializem, ko se z njim soočam in ga prepoznavam, počnem to zato, da skozenj zagledam svoj *a priori*. Ne nameravam razlagati tega pojma, saj nam tega prav gotovo centralnega pojma človeškega sveta od začetkov do danes še ni uspelo do kraja potolažiti. Zato bi bilo zagotovo nadnoro, če bi se tega postopil na tem mestu. Ta semantična singularnost me tu zanima samo v zvezi s predmetom, o katerem razpravljam, namreč v zvezi s provincializmom. Zanima me namreč, ali je mišljenje *a priornega* na kakršenkoli način pogojeno s sredobežnim prstanom ideološkega medijskega toposa? Ali drugače postavljeno vprašanje: Mar je možnost mišljenja *a priornega* zavezana razporedu, določenemu mestu znotraj razloke kozmopolitsko/provincialno? Ali še bolje: Mar ni mogoče *a priori* tisto, ki vzpostavlja

kriterije logičnega toposa? Prevedeno v slovenščino, bi to pomenilo naslednje: Ali mora biti mišljenje, zato, da je mišljenje, nujno pogojeno s prevladujočimi načini mišljenja, s katerimi se trenutno misli "svet"?

Odgovoril bom z vprašanjem: Zakaj sploh misliti?

* * *

Mišljenje je nekakšna govornica. Zanj ravno tako velja binarna struktura, ki jo deli na substanco/označevalec in pomen/označeno. Recimo, da je – grobo rečeno – moč razmišljati na dva načina: monološko in dialoško. Monološko naslavlja označevalec, to je, misel kot substanco, dialoško pa pomen kot prazno mesto konteksta. Z mestom substancnega mišljenja se spogleduje meditacija/poezija/nevrologija, z miselnim semom pa teorija/zgodovina/psihološka analiza. Ko sprašujemo po misli, se sprašujemo po strukturi mreže mono/dialoške misli. In sicer ne smemo pozabiti, da ves čas mislimo znotraj mišljenja. Misel kot substanca je nekaj, kar nam pripada na isti način, kot nam pripada bivanje ali telo. Monolog je studenec substance, ki polni hišo našega bitja z vretjem, mi pa ga oblikujemo in kanaliziramo v tekst, s katerim se vzpostavi človeški svet. Ali se človeški svet vzpostavlja izven misli, izven teksta, zgolj kot specifično organizirana oblika življenja, učinkujoče, odzivajoče meso, ki se zbira v tropih pod krošnjami drugih oblik življenja na lovu za tretjimi, ali pa je šele zgodba, ki jo je razpredla misel iz zmožnosti povzemanja, odzivanja, ponavljanja in izločanja dogodkov, tista, ki presune gibanje mesa in ga zaustavi v preblisku zavesti, a se že v naslednjem trenutku spet izmakne v dež drobcov, znotraj katerega se nadaljuje velika povodenj kolektivne misli, ves čas razpeta med ideologijo in poezijo? Preden nadaljujem, moram opozoriti bralca na pogosto libertinsko uporabo terminov, za katerimi seveda stojijo ustrezni argumenti, a jih na tem mestu ne mislim razvijati. Tako bom pogosto za isto stvar uporabljal izraze, ki morebiti delujejo kontradiktorno, a drugače pač ne morem. S tem se bo pač treba sprijazniti.

Prepoznati v informativnem bombardiranju niti, ki segajo v izvoren tekst, je velika provokacija, ki najbrž nima svojega sklepa v uspehu, ampak v herojskem razočaranju, ki mislečega poniža na vsakdanjo vlogo v svetovno institucionaliziranem tropu. Zgodba je igrišče misli na isti način kot katerakoli druga igra. Vanjo se da nevezano vstopiti (pa še to je vprašanje), a ko si enkrat v njej, ni več svobodne volje (na isti način kot politika). Igra ima nad igralcem moč, nad njim prevzame nadzor in vodstvo, ga podredi in ukine njegovo individualnost. Reducira ga na vlogo v igri.

Toda zdaj opazujem tistega, ki je zajet v Zakonu. Govornica določa pomen misli, tega ne bo moč nikoli več zatajiti. Tudi ko vseprek nizamo drobce velikih sistematičnih neuspehov, ko se, zavedajoč tragičnih posledic unitarizma, izogibamo odločnim izvršilnim posegom in mogoče skrbimo samo še za lasten dobiček – pa če gre za socialno moč, socialno varnost, estetske užitke, patološke lupinge, športno uživanje – se ne izognemo temeljni ničnosti tega, čemur se v sebi čudimo pod pojmom "človek". Kotalimo se med rojstvom in smrtjo in zapravljamo čas – oziroma ga sploh vzpostavljamo. Toda govornica tudi razkriva misel. In tu vidim vzrok velikega

nesporazuma kritičnega razmišljanja, ki odločilno vztraja pri zasledovanju misli-zgodbe in zahteva dialog z dominantnimi miselnimi obrazci in ne prepozna miselnega naboja, samo misel. Misel, ki se razkriva, je substanca, je označevalec miselnega pomena, je tista substančasta nit, ki razpleta, ali pa morebiti še bolje: zapleta zgodbo, tekst, mit, Zakon, ali pa, konec koncev, tudi Znanost, torej razrahljan postmodernističen koktajl, ki ne vztraja/pozna več moralnega izhodišča in zadovoljuje vse povprek, predvsem pa strahovito hitrost menjav, ki odlikujejo današnje človeštvo. Od vojnih strahot v Bosni do najnovejše kolekcije Revlona, od zamrznitve plač proletarcem in dviga plač poslancem do italijanske Mafije in ruske Vojske. Nad vsem bedijo komunikacijski sateliti, ki prenesejo vse, kar prinaša lastnikom informacijske mreže dobiček, ravnodušni in tako rekoč zamrznjeni v hladni breztežnosti globokega vesolja, kjer ne štejejo niti take kataklizme, kot so kontinuirane eksplozije pulzarjev in nepreverljiva požrešnost črnih lukenj. Velika zgodba v vsem tem spi kakor John Donne (1572-1631). In mi drveče spimo z njo. Ko se vračamo poraženi z velikega potovanja, se cinično spopadamo z drobci medsebojnih obračunavanj, svojo gluho skrivamo v vpijoče razkrivanje, ki je bodisi strogo resno ali pa igrivo nonšalantno. Naša misel je pač taka, da neprestano sili v objavo, kjer se pretoči prek (simbola) denarja v gibljivo in prepustno planetarno tkivo. In ko se na koncu vrnemo k sebi, je naš čas potekel, prišla je ura odhoda, naše neznanje čvrsto stoji ob našem vzglavju in molk nam zelo odkrito gleda v oči, saj je dokončno jasno, da bomo čez kakšno minuto že mrtvi.

Tisti, ki jih razlikujemo od sebe in jih imenujemo Kitajci – kakor da niso iz istega sveta in kakor da je njihova prisotnost na istem planetu zgolj distinktivno dejstvo – so nekoč, ko so se spet vračali, izgubili v puščavi starca, ki je kmalu zatem prestopil v nič in legendo. Stoodstotni eremit. Pripisujejo mu besede, za katere niti ni važno, ali so zares njegove. Uporabljam jih kot sled prvinske tekstualne niti, odskočišče, s katerega je moč seči v tisti vedno iskani Drugam, ne da nam bi bilo pri tem treba simulirati ali kako drugače urediti vprašanje izvirne istovetnosti z izhodiščno platformo mistične izjave, ki nas na prehodu v nebivajoče vznemirja s svojo nepopustljivostjo (nas, misleče Evropejce). Za svoje bližanje ne potrebujemo vere, au contraire, bilo bi nad vse prevzetno, če bi rekli, da nam v vsem ob strani stoji Bog. Prišlo je morebiti do tistega "die Kehre" (obrata): Naše puščavništvo ni v opustošenju in goloti telesa, ampak v praznoti duha, po kateri se kotalijo ostanki "neresnic" in neobstojejih površinskih oblik. Zdi se, da podobno kot v puščavi tudi po duhu veter poganja odlomke preteklosti in jih pili v vedno manjše delce, ki potem kot pesek zasipavajo razbrzdano obzorje notranje pustinje. Razgledi se raztegnejo, zaobljijo, upočasnijo in morebiti kdaj tudi obstanejo, ko jih za hip zadrži sicer okleščena in zglodana, a vseeno obstojna pečina.

tao k tao, fei chang tao (imenovani tao ni tao). *tao* je seveda znamenita daljnovzhodna "pol", ki bi jo mi lahko prevedli kot nekakšno usodno prezenco, imenitno tako posamezniku kot vesolju, a brez vsebine in izmikajočo se parcialni lokalizaciji znotraj govornice. *imenovano ime (Ming) ne imenuje*, se glasi nadaljevanje izreka. Nam pa vrne sposobnost branja in nas prevede v mišljenje, ki se zdi zanimivo. Misel kot označevalec pomena, kot nosilna veriga (kakor kakšna amino kislina) zgodbe/teksta

(primera!), kot ravnodušna, sebi zvesta substanca, kot nekakšen sladoled torej, nam omogoča monološki molk, ne more pa zatajiti svoje ekskluzivnosti. Nekako pripade ji, da vre, da se razliva, da opleta kakor rep ali bič in zadira skoz naša bitja do mere, ko naša pozornost obnemore in se razblini iz zasanjanosti/čara/prevzetosti/zamaknjenosti. Hočem reči, da zagovarjam tezo – trdim torej –, da ostrina in čvrstost te, ki nas polni do prelivanja, ni nikoli daleč stran od indicve, ki jih razkrivamo v dialoškem disputu kot namige o skorajšnji istosti izjave in izjavnega korelata. Svojo stvar zagovarjam, a je ne vzpostavljam kot ekskluzivno oblast nad človeškim hrepenenjem oziroma nad želenim koncem hrepenenja. Ker sem pesnik, hočem pojasniti svoje delo, vi pa, ostali možje in žene, otroci pa kdaj kasneje, presodite sami. Sploh niso pomembne rože ali tišine in tudi slovita opojnost je samo pih v zrak. Izrabljamo reko substance, da se z njo kot s čolnom vozimo po telesu izpraznjenega duha. Z vseh koncev nas pokrivajo poljubi, a pozabili smo, kaj to pomeni. Naokoli hodimo kot mesečniki, dokler se spet ne zbudimo v sanjah sveta in molče prepoznamo Zakon, ki se (trenutno) postmodernistično šopiri sredi svoje nedoslednosti. A zanima nas nekaj drugega: Smrt. Mar mi, ki neprestano padamo s čolna pozornosti na tlak razdraženosti, zmoremo pozabiti na zgodbo svojih misli in v monološkem zamaknjenju obstati sredi snežnih metežev, sestradani in obstreljevani, ko se nož približuje našemu grlu in ko se nad nas skloni podivjani in arogantni obraz hladnokrvnega morilca, na začetku prehoda reducirani na strahovito anonimnost in ničevost, mi, ki smo navezani na trop in svojo izvirnost doživljamo kot podobo črede, mi, navezani na identifikacijo, mi, nenadoma sami, spremljani samo z bolečino in ponižanjem v svetu, ki se že razblinja. Nemočni, da storimo kaj za te, ki jih ljubimo? Mar zmoremo biti brez dialoga, mar je monološko bruhanje živa prezenca, ki naseljuje tvoj ti samo v tvoji samoti (tokrat "ti" pripade *tvojemu* nagovoru, bralec. *Ti* je torej tisti, ki ga nagovarjaš *ti*.)? Kaj pomeni molčati kot misleči? Kam ugasne substanca, ki izniči tega mene v zamaknjenju, na kraju katerega ni boga in ni doseženega cilja, niti ni neobstoječega ničesar? Nikogar ni, ki prisluškuje, nikogar, ki sliši, in nič slišanege. Ko stopi ta, ki je v meni, izven sebe, je tu zunaj, brez ušes in oči in brez vsega, jaz pa živim naprej in nič ne vem o tem, ker je monolog potonil vase in me pustil golega in gluhega, da ti sijem v oči z živimi iskrami v očeh. Resnično kot kak pes. Ali mogoče kot pesnik. In ker nismo daleč od podobnih časov, se spomnimo znanega provincialnega velmoža in njegovega vzklika: *Pogine naj pes!*

Zanima pa me, ali je bilo to izrečeno iz besa, iz krščanskega usmiljenja, ali mogoče iz kakega drugega bolj občega kozmopolitskega nagiba, ki nam sporoča o skrivnostnih nagonih, ki se udejanjajo v temeljih človeškega sveta. Mi, ki ne vemo nič, se obnašamo podobno. Misel, ki nam osvetljuje pot, smo zapopadli kot sestradani psi v označevalski goloti (bela kost Kavafijeve in Celanove poezije!). Kakšen vzklik, kakšni izreki (apophtegmata) se lahko rodijo iz kontekstualne neposlušnosti, ko nas tako zanese, da strmino in se sladimo s tvornostjo duha? *Od kod prihajamo? Kaj smo? Kam gremo?* Vidite, molčimo. Nimamo modre besede, s katero bi sklenili svoje razmišljanje. Ostane nam torej samo dvoje: Da razmišljamo dalje ali pa da umolkujemo. Tokrat bomo storili to drugo...